

Hogere veebezetting, minder steun

Paul Galama en Catharinus Wierda

Steeds meer melkveehouders investeren liever in quotum dan in grond. Logisch, want meer quotum levert meer "cashgeld" op.

Deze ondernemersgeest dient er goed rekening mee te houden dat het verwachte mest- en zuivelbeleid meer gericht is op extensiveren dan op intensiveren. Het mestbeleid zal afdwingen dat er mestafzetcontracten nodig zijn, misschien zelfs met verplichte mestafzet. De aanpassingen van het EU-landbouwbeleid, de zogenaamde MidTermReview, zijn gericht op verlagen van de prijssteun en het geven van inkomenstoelagen. Investeren in grond wordt mogelijk "beloond" als de inkomenstoelagen gekoppeld worden aan ha's. Dit is nog onzeker.

In welke regio's in Nederland is sprake van een intensieve melkveehouderij? Welke bedrijven hebben het moeilijk om de Minas eindnormen te halen? Past intensiveren bij het beeld van de MidTermReview? Deze vragen komen aan de orde.

Gemiddelde melkveebezetting op regionale schaal

Het mestbeleid (uitgaande van 1,7 Groot Vee Eenheden (GVE) per ha volgens de nitraatrichtlijn) hoeft voor intensieve melkveebedrijven geen probleem te zijn als binnen de regio mestafzetcontracten afgesloten kunnen worden, eventueel met daadwerkelijke mestafzet. Figuur 1 en 2 geven een indicatie van de mogelijkheden voor extensivering in een gebied. Het aantal GVE's voor melkvee per ha bouw- en grasland is weergegeven op 5*5 km (figuur 1) en 10*10 km (figuur 2). De GVE bestaan uit melk- en kalfkoeien + jongvee. De hectares bouw- en grasland betreft de oppervlakte van alle bedrijven, dus niet alleen van melkveebedrijven. Alle grond in een straal van 5*5 of 10*10 km is meegeteld, dus zowel van akkerbouw- als varkensbedrijven of natuurgronden. Uit de figuren blijkt dat er op diverse plekken in Nederland gebieden zijn waar de veebezetting meer dan 1,7 GVE per ha is. In deze donkergekleurde gebieden zijn de melkveebedrijven intensief en/of zijn er weinig akkerbouwbedrijven in de buurt. Zelfs in typische weidestroken als Zuidwest Friesland of het westelijk veenweidegebied zijn regio's met meer dan 1,7 GVE per ha. In Zuidoost Nederland wijkt de melkveebezetting op regionale schaal niet veel af van

andere regio's, echter op de mestmarkt is hier wel meer concurrentie van de varkenshouderij. De donkergekleurde gebieden zitten in de gevarezone wat betreft het EU-mestbeleid. Omdat de intensieve veehouderij (varkens, pluimvee) niet is meegenomen is het beeld enerzijds nog te rooskleurig, anderzijds wordt vrijwel alle mest van melkveehouders in de regio afgezet.

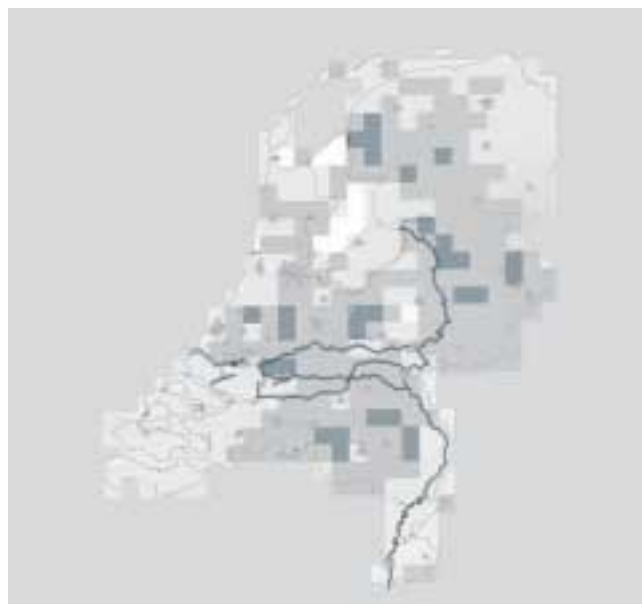
Haalbaarheid Minas-eindnormen

Uit diverse onderzoeks- en demonstratieprojecten op praktijkbedrijven blijkt dat de Minas-verliesnormen voor stikstof en fosfaat die voor het jaar 2003 gesteld zijn, op de meeste bedrijven realiseerbaar zijn. De meeste problemen op melkveebedrijven komen voor op de droge zandgronden bij een veebezetting van meer dan 2,0 GVE per ha en op overige gronden bij meer dan 2,5 GVE per ha. Er blijkt veel mogelijk te zijn, maar de aanpassing van het management kost wel tijd. De gemiddelde daling van het stikstofoverschot blijkt op voorloperbedrijven circa 30 – 50 kg N per ha per jaar te bedragen. Fosfaat zal de komende jaren meer op de politieke agenda komen, vanwege de strenge normen in de kaderrichtlijn water. Met name voor intensieve bedrijven (meer dan 20.000 quotum per ha) lijkt fosfaat de komende jaren meer een probleem te worden dan stikstof. Op de Koeien & Kansen-bedrijven komt dit duidelijk naar voren, terwijl deze bedrijven reeds zeer beperkt kunstmest fosfaat gebruiken.

Figuur 1 Melkveebezetting op regionale schaal
5*5 km (Bron: Alterra)

Figuur 2 Melkveebezetting op regionale schaal
10*10 km (Bron: Alterra)

Grenzen aan intensiveren

Intensiveren wordt minder aantrekkelijk om economische en maatschappelijke redenen. De trend van schaalvergroting door vooral te investeren in quotum en minder in grond is logisch. Grotere melkveebedrijven (circa 700.000 quotum) hebben immers een kostprijs die bijna 3,5 eurocent per kg melk lager is dan bedrijven met een gemiddelde bedrijfsgrootte (circa 400.000 quotum) door een hogere arbeidsproductiviteit en minder gebouwenkosten per kg melk. Als bedrijven door aankoop van veel quotum en weinig grond te intensief worden zal dit waarschijnlijk moeilijk passen bij het beeld van de MidTermReview. De MidTermReview zal mogelijk tot gevolg hebben dat de melkprijs zal dalen, ongeveer 2 tot 6 eurocent

per kg melk in 2008 ten opzichte van 2002. Afhankelijk van de prijsdaling zal dit gecompenseerd worden met directe premies of inkomensvoelers. Het lijkt er op dat de subsidie losgekoppeld gaat worden van de productie. Dit betekent dat investeren in melkquotum (na het referentiejaar) geen extra melkpremie oplevert. Aan de inkomensvoelers worden zeer waarschijnlijk eisen gesteld, zoals (mogelijk) milieumaatregelen en/of mate van intensiteit. Verder dient ervoor gewaakt te worden dat de melkveehouderij "doorslaat" naar een te intensieve veehouderij, wat het imago van de gehele melkveesector kan schaden. Deze schade kan gevolgen hebben voor de legitimatie van de melkveehouderij in het landelijk gebied en het imago van de zuivelproducten.

